

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

Ulkoasiainministeriö
Annika Lumikari

2/43/09

20.3.2009

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunto ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansainvälisestä osuudesta

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) kiittää ulkoasiainministeriötä lausuntopyynnöstä. Neuvottelukunta kiinnittää lausunnossaan huomiota ihmisoikeuspoliittiseen selontekoon liittyviin sukupuolten välisen tasa-arvon kysymyksiin. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnalla ei ollut käytössään selonteon kansainvälisen osion luonnosta, joten lausunto pohjaa johdantokappaleesta esiin nouseviin kysymyksiin.

Selonteon lähtökohdissa ja linjauksissa mainitaan Suomen tukevan EU:n perusoikeusviraston toimintaa. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toivoo, että nimenomaisesti mainittaisiin myös EU:n tasa-arvoinstituutin toiminnan tukeminen sekä yhteistyön tiivistäminen.

Ilmastonmuutos ja sukupuoli

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toteaa ilmastonmuutoksen sukupuolivaikutusten systemaattisen tarkastelun olevan verrattain uusi, mutta erittäin tärkeä teema. Ilmastonmuutoksen on todettu vaikuttavan voimakkaimmin erityisesti köyhimpien elinoloihin. Globaali köyhyys on voimakkaasti sukupuolittunut ja 70 % maailman köyhistä on naisia. Sukupuolinäkökulmasta on perusteltua pohtia millaisia vaikutuksia niin miesten kuin naistenkin toimilla on ilmastonmuutokseen, kuinka eri sukupuolet voivat ehkäistä omilla toimillaan ilmastonmuutosta. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota köyhyydessä elävien naisten mahdollisuuksiin selviytyä ilmastonmuutoksen tuomista haasteista.

Yleisemmin kolmannen maailman naisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia tulisi lisätä. Naisten vaikutuskeinojen tosiasiallinen käyttömahdollisuus on usein riippuvainen heidän luku- ja kirjoitustaidostaan. Tällöin keskeisenä keinona on myös tyttöjen koulunkäynnin mahdollistaminen. On myös kiinnitettävä huomiota usein naisten vastuulla olevien toimintojen kuten veden haun järjestämiseen siten, ettei tällaiset velvollisuudet tosiasiallisesti estä naisia ja tyttöjä kouluttautumasta tai aikuisia naisia osallistumasta kodin ulkopuoliseen työhön.

Naisten mahdollisuuksien vahvistamiseen ilmastonmuutosta koskevassa kansainvälisessä yhteistyössä ei ole juurikaan kiinnitetty huomiota. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pitää erittäin tärkeänä ulkoasiainministeriön aloitteesta käynnistettyä hanketta naisten potentiaalın hyödyntämiseksi kansainvälisessä yhteistyössä ilmastonmuutoksen ja sen haitallisten seurausten vastaisessa työssä. Hankkeen tulisi määrätietoisesti edistää ilmastopimukselle valmisteltavan gender-strategian ja toimeenpanossa noudatettavan työohjelman valmistumista ja hyväksymistä. Sukupuolinäkökulmasta erityisen tärkeitä ovat ilmastonmuutokseen sopeutumista edistävät toimet, naisten toimintavalmiuksien vahvistaminen ja rahoitus. On olennaista, että myös naisilla on tieto ja mahdollisuus käyttää ilmastopimuksen rahoitusjärjestelyitä.

Naiset ja sotilaalliset konfliktit

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta katsoo, että sodankäynnissä tai muissa konfliktitilanteissa tapahtuvat järjestelmälliset raiskaukset ovat äärimmäisiä naisten ihmisoikeuksiin kohdistuvia loukkauksia. Tällaiset teot tulisikin luokitella sota-aseiksi. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1820 koskien seksuaalisen väkivallan lopettamista konfliktitilanteissa ja päätöslauselma 1325 antavat yhdessä mahdollisuuden ja veloitteen rangaista rikoksentekejiä naisiin kohdistuneista rikoksista. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korostaa, että työtä rankaisemattomuuden lopettamiseksi on tehostettava. Mikään ei saa enää oikeuttaa naisiin kohdistuvien systemaattisten rikosten tekijöiden syyttämättä jättämistä.

Naisten asemaan rauhan rakentamisessa ja yhteiskunnan jälleenrakentamisessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta painottaa, että naisten taloudellisen tilanteen voimistamista on edistettävä voimakkaammin kuin mitä kansallisen 1325-toimintaohjelman painotuksista kaudelle 2008-2011 ilmenee. Suomen tulee myös jatkaa kansainvälistä työtä 1325-päätöslauselman toimeenpanon edistämiseksi.

Rauhanturvaoperaatiot

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toteaa, että rauhanturvaajien koulutusta on kehitettävä sukupuolten tasa-arvon paremmin huomioon ottavaksi. Rauhanturvaoperaatioita koskevaa ohjeistusta tulee kehittää niin, että niissä huomioidaan systemaattisesti sukupuolten tasa-arvoa, ihmiskauppaa sekä seksuaalista hyväksikäyttöä koskevat näkökulmat. Myös naisten lukumäärän kasvattamiseen rauhanturvaoperaatioissa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Rauhanturvaoperaatioiden yhteiskunnallisia vaikutuksia pohdittaessa tulee huomioida rauhanturvaoperaatioiden positiivisia sekä negatiivisia sukupuolivaikutuksia paikalliseen väestöön ja pyrkiä systemaattisesti ennalta ehkäisemään operaatioiden mahdolliset negatiiviset sukupuolivaikutukset (mm. prostituutio, naisiin ja tyttöihin kohdistuva ihmiskauppa, hiv/aids ja seksuaalinen hyväksikäyttö).

Syyskuussa 2008 hyväksytyssä Suomen kansallisessa 1325-toimintaohjelmassa käsitellään edellä mainittuja asioita. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että 1325-toimintaohjelman toteuttamiseen varataan riittävät resurssit ja sen toteuttamisessa ja seurannassa pyritään tosiasialliseen tehokkuuteen.

Hiv/aids

Hiv/aidsista on muodostunut maailmanlaajuisesti tarkasteltuna sukupuolittunut tauti. Naiset ovat sekä fysiologisten ominaisuuksien että heikomman yhteiskunnallisen ja taloudellisen asemansa vuoksi miehiä suuremmassa vaarassa saada hiv-infektio. Monissa maissa naisilla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta päättää seksuaalisuudestaan, vaatia puolisoltaan kondomin käyttöä tai edes saada riittävää tietoa ehkäisystä ja hiv/aidsista. Naisten haavoittuvuutta monin aluein lisää ehkäisyn kieltävät uskonnot, paikalliset uskomukset hiv-infektion luonteesta, tyttöjen ympärileikkaukset sekä naisiin ja jopa pieniin lapsiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta.

Heidi Hautala
puheenjohtaja

Hannele Varsa
pääsihteeri